

Skipulagsstofnun
Laugavegur 166
150 Reykjavík

Reykjavík 15. júní 2017
Tilvísun: FMS1705137 / 05.00

Efni: Umsögn um mat á umhverfisáhrifum vegna Hvammsvirkjunar í neðanverðri Þjórsá á ferðaþjónustu og útivist og landslag og ásýnd lands. Frummatskýrsla.

Með tölvupósti/bréfi dagsett 29. maí 2017 hefur Ferðamálastofu borist til umsagnar mat á umhverfisáhrifum vegna Hvammsvirkjunar í neðanverðri Þjórsá á ferðaþjónustu og útivist og landslag og ásýnd lands. Frummatskýrsla.

Almenn umsögn:

Ferðamálastofa telur jákvætt að endurskoðun á áhrifum virkjunar á ferðaþjónustu og útivist, landslag og ásýnd lands hafi verið framkvæmd. Niðurstöður þeirra sýna að þrátt fyrir fyrirhugaðar mótvægisáðgerðir þá eru áhrifin óverulega neikvæð á ferðaþjónustu og útivist og óverulega neikvæð til talsvert neikvæð á landslag og ásýnd lands.

Athugasemdir við einstaka þætti:

Það er mat Ferðamálastofu að vægi ferðaþjónustu og útivist á svæðinu sé vanmetið nokkuð í frummatskýrslu og telur mikilvægt að réttar forsendur séu hafðar til hliðsjónar í hvívetna í skýrslunni. Vísað er í eftirfarandi dæmi um þetta:

- a) Á bls. 4 í frummatskýrslunni undir *Áhrif á ferðaþjónustu og útivist* og á bls. 61 undir 4.4 *Grunnástand* er þess getið að ; *...ferðaþjónusta í nágrenni fyrirhugaðrar virkjunar hefur ekki vaxið í samræmi við fjölgun ferðamanna á landinu öllu undanfarin ár og að nærsvæði virkjunarinnar, fyrrum Gnúpvörjahreppur og Landsveit, hafi setið eftir hvað fjölgun ferðamanna snertir síðan árið 2001 miðað við fjölgun á landsvísu“. Samkvæmt skýrslu *Rannsóknir og ráðgjöf ferðaþjónustunnar ehf. (RRF) - Hvammsvirkjun – áhrif á ferðaþjónustu, útivist og samfélag, bls. 5* hefur ferðamönnum fjölgað verulega (úr 150.000 í 250.000) á nærsvæði virkjunar á þessu 15 ára tímabili. Því er villandi að segja að svæðið hafi setið eftir hvað fjölgun ferðamanna varðar og bera það saman við fjölgun þeirra á landsvísu þegar fjölgunin á svæðinu er um 66%. Að auki hefur áætlaður fjöldi vegfarenda sem fer um svæðið aukist töluvert eins greint er frá á bls. 61 og 62 í frummatskýrslunni.*
- b) Á bls. 67 undir 4.4.5. *Ferðamenn* segir: „*Einnig hefur hlutfall erlendra ferðamanna lækkað sem fara á hálandið t.d. í Landmannalaugar, þó fjöldi ferðamanna hafi aukist*“. Samkvæmt skýrslu RRF- Hvammsvirkjun – áhrif á ferðaþjónustu, útivist og samfélag á bls. 56 kemur fram að af þeim stöðum sem eru í nágrenni fyrirhugaðar virkjunar eru Landmannalaugar sá staður sem er helst heimsóttur af erlendum ferðamönnum. Á bls. 19 í skýrslunni er þess getið að frá 2011 hafi ferðamönnum fjölgað mest utan sumars. Staðreyndin er sú að vegirnir upp í Landmannalaugar eru lokaðir mest allan veturinn og opna ekki fyrr en liðið er á sumar.

Það er þannig ekki marktækt að bera saman hlutfall ferðamanna í Landmannalaugar miðað við heildarfjölda ferðamanna sem koma hingað til lands á ársgrunni.

Í þessu samhengi er rétt að benda á, að í nýrri skýrslu frá Ferðamálastofu „*Ferðapjónustan í tölum*” sem birt var í júní 2017 kemur fram á bls. 19 og bls. 26 að Landmannalaugar er sá staður á hálandinu sem er hvað mest heimsóttur af bæði erlendum og innlendum ferðamönnum

(<https://www.ferdamalastofa.is/static/files/ferdamalastofa/Frettamyndir/2017/juni/ferdathjonusta-i-tolum-2017-2.pdf>).

Í flestum þeim spurningum sem lagðar eru fram í skýrslu RRF um mat á áhrifum á ferðapjónustu, útivist og samfélag þá eru áhrifin af Hvammsvirkjun metin neikvæð hvort sem um er að ræða upplifun ferðamanna af svæðinu eða sjónrænu áhrifin af fyrirhugaðri virkjun. Talsverður meirihluti erlendra sem og innlendra ferðamanna telur að vatnsaflsvirkjanir geri landslag síðra og að áætluð sjónræn áhrif af Hvammsvirkjun séu neikvæð. Helsta ástæðan fyrir komu beggja hópa á svæðið að mestu þau sömu þ.e. að njóta náttúrunnar, útiveru og kyrrðar (bls. 59-60). Fagfólk í ferðapjónustu telur einnig áhrifin af mögulegri virkjun vera frekar neikvæð og verði síður en svo aðráttarafl fyrir ferðamenn. Ferðamálastofa tekur því undir sem segir á bls. 18 þ.e. ef af virkjuninni verður skuli huga vel að mótvægisáðgerðum og sjónrænum áhrifum sem af henni geta orðið.

Ferðamálastofa gerir ekki frekari athugasemdir en þessar við þá tillögu að aðalskipulagsbreytingu sem felst í að breyta útmörkum Hagalóns ofan Þjóðvegur nr. 32 á 10 svæðið þar sem nú er frístundabyggðarsvæði og landbúnaðarsvæði. Í aðalskipulaginu er ætlunin að efla ferðapjónustu á fyrirhuguðu svæði og því er ekki hægt að segja með óyggjandi hætti að áhrifin af fyrirhugaðri virkjun verði ekki teljandi á þá uppbyggingu sem fyrirhuguð er í sveitarfélaginu varðandi ferðapjónustu eða fyrir þá ferðamenn sem leið eiga um svæðið.

Forsendur umsagnar:

Forsendur Ferðamálastofu: Ferðamálastofa byggir umhverfisstefnu sína á sjálfbærri og ábyrgri ferðamennsku. Náttúra Íslands er sú auðlind sem ferðapjónustan á Íslandi byggir á til framtíðar. Í kynningu og ímyndarsköpun hefur ferðapjónustan á Íslandi lagt áherslu á hreinleika og lítt snortna náttúru landsins en skv. könnunum er náttúra Íslands helsta forsenda heimsóknar um 80% erlendra ferðamanna til Íslands. Styrkur Íslands sem ferðamannalands felst því einkum í sérstakri og lítt raskaðri náttúru landsins. Náttúra Íslands er varan sem íslensk ferðapjónusta er að selja og ákaflega mikilvægt að henni sé ekki spillt. Þegar farið er af stað með áætlanir og framkvæmdir á ferðamannastöðum er mikilvægt að þær séu byggðar á vandaðri greiningu og rannsóknnum og unnar af varkárni og virðingu fyrir viðkvæmri náttúru Íslands, samfélagsins og sögu.

Virðingarfyllt,

Ólöf Ýr Atladóttir, ferðamálastjóri

